

Araştırma

Makale Geliş Tarihi: 04.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 28.12.2019

HUZUREVİ ÇEVRESİNDE İKAMET EDENLERİN HUZUREVLERİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL SULTANGAZİ HUZUREVİ ÖRNEĞİ

Nur AÇIKGÖZ¹

Taner ARTAN²

Aylin ARICI³

ÖZET

Kentleşme, aile yapısındaki dönüşüm ve nüfusun giderek yaşlanması huzurevlerinin sayılarını artırmaktadır. İnsanların huzurevlerine bakış açılarının ise sosyal, kültürel ve geleneksel değerlere göre farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, 2014 yılında İstanbul'da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İstanbul İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak açılan Sultangazi Huzurevi çevresinde ikamet edenlerin huzurevlerine bakış açılarının değerlendirilmesi ve çevrelerine bir huzurevi açıldıktan sonra huzurevi algılarında bir değişimin olup olmadığının incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiş ve verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Örneklem grubu; yaşları 21 ile 90 arasında değişen 14'ü kadın, 6'sı erkek toplam 20 kişiden oluşmaktadır. Görüşmecilerin Sultangazi'de ikamet etme süreleri ise 7 ile 50 yıl arasında değişmektedir. Çalışma sonunda elde edilen veriler doğrultusunda;

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü e-posta: nuracikgozz@gmail.com ORCID: 0000-0003-3122-9441

² Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi e-posta: t.artan@hotmail.com (İletişim Yazarı) ORCID: 0000-0002-8716-2090

³ Arş. Gör. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi e-posta: aylin.a_@hotmail.com ORCID: 0000-0003-3872-2984

görüşmecilerin yarısından fazlası huzurevinde kalmayı kimsesizliğin, yalnızlığın bir göstergesi olarak gördüğünü ifade etmiştir. Görüşmecilerin büyük çoğunluğu çevrelerine bir huzurevi açıldıktan sonra huzurevlerine bakış açılarında olumlu yönde bir değişimin yaşandığını belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Huzurevi, sosyal hizmet, yaşlılık.

EVALUATION OF THE PERSPECTIVE OF RESIDENTS IN NURSING HOMES: ISTANBUL SULTANGAZI NURSING HOME EXAMPLE

ABSTRACT

Urbanization, family structure transformation and the growing of the ageing population are increasing the numbers of nursing homes. It is known that people's view of nursing homes differs according to social, cultural and traditional values. The aim of this study is to evaluate the perspectives of the residents of Sultangazi Nursing Home, which was opened in Istanbul in 2014 under the Istanbul Provincial Directorate of Family, Labour and Social Services, and to examine whether there was a change in nursing home perceptions after a nursing home was opened in their environment. The study was conducted using an in-depth interview technique in a qualitative research pattern. Interviews were conducted using a semi-structured interview form. The sample group consisted of 20 people (14 females & 6 males) , ranging from 21 to 90 years old. The duration of the interviewees' residence in Sultangazi varies between 7 and 50 years. According to the data obtained from the study; more than half of the interviewees regard stayin in nursing homes as an indicator of loneliness. The majority of the interviewees stated that after the opening of the nursing home in their environment, there had been a positive change in their view of nursing homes.

Key Words: Elderly, nursing home, social work.

GİRİŞ

Yaşam sürecinin zorunlu ve doğal bir çağı olan yaşlılık (Walton, Shultz, Beck and Walls, 1991) Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yaptığı tanıma göre "çevresel faktörlere

uyum sağlama yetisinin giderek azalması" dır (Davis, Holtz ve Davis 1985'ten akt: Ergün vd., 2003). Günümüzde yaşlı nüfusunun giderek artması, bu alanda yapılan araştırma ve çalışmaları da artırmaktadır. Yaşlılığın Türkiye ve dünyadaki durumuna bakılacak olunursa; geçmiş dönemlerde, bulaşıcı hastalıkların varlığının ve doğum esnasında anne ölüm oranlarının yüksek oluşunun nüfusun yaşlanmasının önündeki en büyük engeller olduğu görülmektedir (Olshansky, Beard ve Börsch-Supan, 2012).

Yaşlı nüfusun artışının huzurevleri ve yaşlı bakım merkezlerinin sayısını artırdığı bilinmekteyken huzurevi ve yaşlı bakım merkezlerinin sayısının ve görünürlüğünün artmasının insanların kurumlara yönelik algılarını da etkileyeceği düşünülmektedir. Fakat bu bağlamda yapılmış çalışmaların daha çok yaşlı ve yaşlılığa yönelik algıya etki eden etmenler ile ilgili olduğu görülmüştür. Huzurevi ve yaşlı bakım merkezlerine yönelik toplumsal ve bireysel algının değişimini araştıran çalışmaların literatürde yeterince yer almadığı görülmüştür.

Bu çerçevede araştırmanın amacını; huzurevi çevresinde ikamet eden ve bir huzurevini yakından gözlemlene imkânı bulan insanların çevrelerine huzurevi açılmadan önce ve huzurevi açıldıktan sonraki süreçte huzurevlerine bakış açılarında değişim olup olmadığının araştırılması ve değişime etki eden faktörlerin tespit edilmesi oluşturmaktadır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Son iki yüzyıl boyunca dünyada kademeli bir dönüşüm gerçekleşmekte; nüfus, insan ömrünün uzamasıyla birlikte doğurganlıkta devam eden düşüş nedeniyle yaşlanmaktadır (Peace, Dittman-Kohli, Westerhof ve Bond, 2007). Tüm dünyada yaşlı nüfus (65 yaş ve üzeri) artışı 21. yüzyılın karakteristik bir özelliğidir (Soosova, 2016). 2018 yılı verilerine göre dünyada 60 yaş ve üzeri kişi sayısı 962 milyondur. 2050 yılına gelindiğinde yaşlı nüfusun 2,1 milyar seviyesine ulaşacağı düşünülmekte, yaşlı nüfusun ikiye katlanması beklenmektedir (UN, 2017). Türkiye'de 2018 yılında toplam nüfus içindeki yaşlı nüfus oranı (65 yaş ve üzeri) %8,8 iken nüfus projeksiyonlarına göre 2023 yılında bu oranın %10,2, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3 ve 2080 yılında ise %25,6 olacağı öngörülmektedir (TÜİK, 2018). Nüfus projeksiyonlarına

bakıldığında; 2030 yılı itibariyle gelişmiş ülkelerdeki yetişkinlerin yarısının emeklilik yaşına ulaşacağı düşünülmektedir (Daniels, 2012).

Nüfusun yaşlanması; üretimi, tüketimi, içinde yaşanılan ve çalışılan tüm çevreyi etkilemektedir (Biggs, Carstensen ve Hogan, 2012). Birçok sanayileşmiş ekonomideki toplumsal ve iktisadi yapılar, yaşlanan bir nüfusla başa çıkmakta yetersiz kalmaktayken ülkemiz de son yıllarda bu tehdit altındadır (Milner, Norman ve Milner, 2012). Bu tehdidin daha iyi anlaşılabilmesi için yaşlılık deneyimine ve bu deneyimin toplum tarafından algılanma biçimine bakmak gerekmektedir.

Estes (1979), yaşlılık deneyiminin büyük ölçüde sosyal bağlam ve kültürel değerlere bağlı olduğunu savunmaktadır (Buffel vd., 2009). Yaşlılık dönemi ise, fiziksel ve sosyal olarak değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Kişide fiziksel zorlanmalar ve yaşamı tehdit eden hastalıklar ortaya çıkar. Yaşlılarda fiziksel zorlanmaların ortaya çıkması ve yaşamı tehdit eden hastalıkların varlığı yaşlıların sosyal hayatta kopmalar yaşamalarına neden olabilmektedir (Şahin, Erkal ve Demirel, 2017). Yaşlıların fiziksel olarak yaşadıkları güçlüklerin sosyal hayatlarını olumsuz etkilememesi için evde bakım, yatılı bakım ve gündüz bakım hizmetleri gibi çeşitli hizmetlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yaşlılık döneminde, daha hızlı ve etkili hizmetlere ihtiyaç duyan insanların yaşlı hizmetleri denince akıllarına ilk gelen kuruluş huzurevleridir (Yeşil ve Cengiz, 2018).

Toplumların sosyokültürel yapılarının yaşlılığa, yaşlıya olduğu gibi huzurevleri ve yaşlı bakım merkezlerine yönelik algıyı da etkilediği görülmektedir (Ünalın, Soyuer ve Elmalı, 2012). Yapılmış çalışmalar ülkemizde huzurevlerine olan ilginin Batı toplumlarına oranla daha az olduğunu göstermektedir. Bu durumun, Türk toplumunda yaşlılara saygı göstermenin önemli olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir (Kaya, 2017).

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde; toplumumuzda huzurevlerinin, sığınılacak yer ya da yaşamın son durağı olarak düşünüldüğü, yaşlıların bu kuruluşları son çare olarak tercih ettikleri veya toplumda, yaşlıların çocukları tarafından huzurevlerine terk edildikleri algısı olduğu görülmüştür (Bahar, Bahar ve Savaş, 2009). Yapılan bir araştırmaya göre; huzurevlerine karşı olumsuz tutumun sosyoekonomik değişkenler fark etmeksizin toplumun geneline hâkim olduğu, huzurevlerinin yaşlıları toplumdaki

ayrıştıran yerler olarak tanımlandığı, huzurevi gibi kuruluşların hala kimsesizler evi olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Çakmakçioğlu, 2013).

Toplumda huzurevlerine yönelik böyle bir olumsuz algı olmasına rağmen son yıllardaki gelişmeler bu kuruluşlara ilgiyi zorunlu hale getirmiştir (Kaya, 2017). Sanayileşmenin ortaya çıkışıyla gelen modernleşme, etkisini yalnızca iktisadi hayatta değil ailenin yapısında da göstermiştir. Tarımla uğraşan kişilerin kentlere göçmesinden sonra, önceden geniş aile tipi şeklindeki yapılanmalar yerini modern çekirdek aile tipi yapılanmalara bırakmıştır (Artan ve Irmak, 2017). Taylor (1994)'a göre, yaşlanma kültürel olarak inşa edilmektedir. Yapılan çalışmalarda; aile yapısındaki bu değişimin yaşlılığın geleceğini de etkilediği, yaşlılarda iyileşme ve sağlık davranışlarında önemli bir konumda yer aldığı düşünülen (Dhar, 2001) sosyal destek sistemlerini yeniden şekillendirdiği ifade edilmiştir (akt: Georgakopoulou ve Charalambidou, 2011). Fukuyama'nın (1999) belirttiği gibi toplumlarda meydana gelen modernleşme ailenin önemini azaltmıştır. Türkiye'de bu dönüşüm, etkisini İkinci Dünya Savaşı sonrası 1950'li yıllarda hissettirmeye başlamıştır (Kalaycı ve Özkul, 2018). Kadının çalışma yaşamına katılması, daha kısıtlı mekanlarda ailelerin hayatlarını sürdürmeye çalışmaları huzurevleri sayısındaki artışın nedenleri arasında gösterilebilmektedir (Yıldız, 2018). Türkiye'de bir yaşlının ailesi ve çocukları ile yaşama oranı halen yüksek olmakla birlikte çekirdek aile yapısının belirginleşmesiyle de huzurevleri sayısında artış yaşanmıştır (Aydın, 2017).

Yaşlanmaya başlayan nüfus ve olası problemler göz önünde bulundurulduğunda; ülkemizde aktif yaşlanma bilincinin yaygınlaştırılması ve yaşlılığa bakışın, saygı duyma ve onları koruma gibi geleneksel değerler çerçevesinden ileriye götürülmesi için öncelikle aşılması gereken engelin bireylerin huzurevleri gibi kurumlara yönelik olumsuz bakış açıları olduğu düşünülmektedir (Yeşil ve Cengiz, 2018). Bu kapsamda son yıllarda yaşlılara ailelerinin/çocuklarının bakması gerektiği yönündeki bakış açısı değişmekle birlikte genel kabul geçerliliğini önemli ölçüde sürdürmektedir. Ancak kentsel yaşamın getirdiği zorluklar, aile yapısındaki değişim ve bakıma gereksinim duyan yaşlı sayısının giderek artması yaşlının ailesi tarafından bakılması gerektiği görüşünü kısmen değişime uğratmıştır (Artan ve Irmak, 2018). Barınma durumu, yaşlıların ve bakıcılarının tercihleri başta olmak üzere bir dizi sosyokültürel faktör uzun

vadeli bakım hizmetlerinin hem talebini hem de varlığını önemli ölçüde etkilemiştir (akt: Ribbe vd., 1997).

YÖNTEM

Bu çalışmada, 2014 yılında açılan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İstanbul İl Müdürlüğü'ne bağlı Sultangazi Huzurevi'nin çevresinde ikamet edenlerin huzurevi açılmadan önce ve açıldıktan sonraki süreçte huzurevlerine bakış açılarında bir değişimin olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmanın örneklem grubu, İstanbul'da Sultangazi ilçesinde bulunan ve Sultangazi Huzurevi'ne en yakın mahalleler olan, 75. Yıl ve Zübeyde Hanım mahallelerinde ikamet eden kişilerden oluşmaktadır ve çalışmaya katılan kişileri belirlemede, evren belirli bir bölgede yoğunlaştığı zaman kullanışlı olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve gönüllülük esas alınmıştır (Baltacı, 2018).

Sultangazi Huzurevi çevresinde ikamet eden insanların; huzurevlerine bakış açılarında bir değişimin olup olmadığının en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için, bireylerin gözlemledikleri olayların ana niteliklerini açıklayabilmek adına araştırmacının süreç içerisinde oluşan olayları daha iyi inceleyebilmesini ve bireyleri gözlemlemesini sağlayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Baltacı, 2018).

Veri Toplama Süreci

Araştırma 2018 yılının kasım ayında başlamış ve 2019 yılının ocak ayında bitmiştir. Önceden hazırlanmış açık uçlu sorular ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, görüşmeler yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilere araştırmacının içeriğine yönelik bilgi verilmiş ve görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Araştırma sürecine bir gözlemci dahil edilmiştir. Verilerin deşifresinde ve kodlanmasında iki farklı araştırmacı yer almış ve bu şekilde araştırmacının güvenilirliği artırılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenerek analiz edilmiştir. Makalede "G" görüşmeci kelimesinin kısaltması olarak kullanılmıştır. G'nin

yanındaki numara görüşmecinin sıra sayısını, virgülden sonraki sayı ise görüşmecinin yaşını, (K) ve (E) harfleri ise görüşmecinin cinsiyetini ifade etmektedir.

BULGULAR

Demografik Veriler

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmaya; 6’sı erkek 14’ü kadın, yaşları 21 ile 90 arasında değişen toplamda 20 kişi katılmıştır. Katılımcıların; 3’ü okuryazar, 9’u ilkokul, 3’ü lise, 2’si ön lisans, 3’ü lisans öğrencisidir. Katılımcıların Sultangazi’de ikamet etme süreleri 7 ile 50 yıl arasında değişmektedir. Katılımcıların 15’i çekirdek ve 5’i geniş aile yapılanmasına sahiptir. Katılımcılardan 2’sinin bir yakını huzurevinde kalmaktayken yalnızca 4’ü daha önce bir huzurevini ziyaret etmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Görüşmecilerin Demografik Dağılımı

	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	14	70
	Erkek	6	30
Yaş	21-40	8	40
	41-60	8	40
	61-80	3	15
	90	1	5
Eğitim Durumu	Okuryazar	3	15
	İlkokul	9	45
	Lise	3	15
	Ön Lisans	2	10
	Lisans	3	15
Sultangazi’de İkamet Süresi	7-10	1	5
	11-20	1	5
	21-30	8	40
	31-40	2	10
	41-50	8	40
Aile Tipi	Çekirdek Aile	15	75
	Geniş Aile	5	25
Bir Yakınının Huzurevinde İkamet Etme Durumu	Var	2	10
	Yok	18	90
Huzurevini Ziyaret Etme Durumu	Evet	4	20
	Hayır	16	80

Yaşlılık Hakkındaki Değerlendirmeler

Görüşmecilerin yaşlılar ve yaşlılık hakkındaki genel değerlendirmelerine bakıldığında; yaşlılar için “baş tacı, sırtını yaslayacağın bir dağ, topluma örnek” gibi tanımlamalar

yaptıkları görülmüştür. Daha ileri yaşta olanlar (G3,90,K, G4,70,K G17,41,K) önceden çevrelerinde “Yaşlı evin bereketidir” diye bir söyleyişin olduğunu vurgulamışlardır. Yaşlıların aile ve toplum içindeki önemine yönelik değerlendirmeler, genellikle yaşlıların yaşam tecrübelerinin daha fazla olması ile ilgilidir. Görüşmecilerin çoğunluğu yaşlıların toplum içindeki önemine dikkat çekerken bir katılımcı (G2,37,E), yaşlıları metropol şehirler için bir yük olarak gördüğünü *“Bence yaşlılar toplum için fazla önemli değiller. Emekli olanların köyüne gidip köyünde yaşaması gerekmektedir. Metropol şehirde yaşlı büyük bir yük. Otobüsler, tramvaylar, metrolar insanlarla dolu. Oturamıyoruz, yer bulamıyoruz. Yaşlıların başımızın üstünde yeri var ama köylerinde, metropollerde değil.”* sözleriyle ifade etmiştir. Diğer bir görüşmecinin (G20,23,K) ifadesi ise şöyledir: *“Yaşlılar da dezavantajlı gruba girdiği için çocuklar gibi diğer dezavantajlı gruplar gibi ekstra bakıma, ilgiye, sosyal politikaya daha fazla ihtiyaç duyduklarını düşünüyorum. Toplum içerisinde insanların vicdanlarından bu ekstra ilgiyi beklemek biraz anlamsız oluyor. O yüzden devlet eliyle yapılan politikalar sayesinde kurumsallaşması gerektiğini düşünüyorum bakım süreçlerinin, ilgi süreçlerinin, ihtiyaçlarının.”*

Görüşmecilerden yaşı diğer görüşmecilere göre küçük olanlar büyüklerinden dinledikleri örneklere göre, yaşı diğer görüşmecilere göre büyük olanlar ise kendi gözlemlerine göre geçmiş ve şimdi arasında bir değerlendirme yaptıklarında “eskiden yaşlılara daha çok önem verildiğini” düşündüklerini belirtmişlerdir. Görüşmeciler, yaşlılara önceden daha çok önem verildiğini düşünseler de önceden insanların yaşlılara bakmayı bir görev gibi görüp üzerinde çok düşünmeden onlara bakım sağladıklarını (G9,47,K), önceden yaşlıların bir korku unsuru oldukları için insanların onlara göstermelik bir saygı duyduklarını (G15,43,E), şimdilerde bireyselleşmenin artmasıyla yaşlılığın bir yaşam dönemi değil de hastalık olarak görüldüğünü (G19,23,K) ifade etmişlerdir. Bu düşüncelerin aksini düşünen bir görüşmeci (G1,53,E) *“Eskiden yaşlıları daha böyle bilmeyen, köşede oturan bir tip olarak görüyorlardı. Şimdiki yaşlılar akil insan konumunda. Daha çok akıl danışılıyor, daha çok tecrübeli gibi görüldüğünü düşünüyorum. Çünkü eski insanlarda çok okuryazar yoktu şimdiki yaşlılar biraz daha okur yazar oldukları için hayata bakış açıları da farklı. Onun için daha çok akıl danışıldığını daha çok önem verildiğini düşünüyorum”* diyerek düşüncelerini açıklamıştır. Görüşmecilerden bir diğeri (G3,90,K), önceden yaşlılara

daha çok önem verildiğini düşündüğünü “Önceden daha değerliydi. Bakardık, yıkardık, kaldırırdık... Bugün gibi sıcak su yok, soba yok. Ocak yakar, su kızdırırdık. Şuraya oturturduk, yatırırđık. Öyle öyle kocalara bakardık. Kocalar öldü mü biz de kocadık, derdik. Kocanın kıymeti evde belli olur. Şimdi yaşlıya tenezzül eden yok, şimdi kim ne yapsın yaşlıyı” sözleriyle ifade etmiştir. Görüşmecilerden biri (G11,52,E), bilginin ve devlet desteğinin artmasıyla yaşlılara verilen önemin de artmış olduğunu düşünse de diğeri bir görüşmeci (G6,28,K), önceden insanların yanlış da doğru da olsa yaşlıların düşüncelerini kabul ettiklerini ama günümüzde insanların daha çok sorguladıklarını belirtmiştir.

Görüşmecilerden bir kısmı yaşlıların yaşamaları için en uygun yerin çocuklarının yanı olduğunu ifade etmektedirler. Bunun nedeni olarak ise yaşlının kendine bakamayacağı, kendine zarar verebileceğı gibi gerekçeleri işaret etmişlerdir. Genel olarak yaşlıların imkanları varsa kendi evlerinde yaşamalarının daha uygun olduğunu belirten görüşmeciler ise huzurevini son çare olarak düşünmektedirler. İnsanların imkanları yoksa, öz bakım becerilerini karşılayamayacak halde iseler huzurevinin onlar için daha iyi olacağını vurgulamaktadırlar. Yaşlılar için en iyi yaşam yerinin huzurevleri olduğunu düşünen görüşmeciler ise yaşlıların akranları ile daha iyi vakit geçirebileceklerini (G1,53,E), yaşlılara orada daha iyi bakımın sağlanabileceğini gerekçe göstermektedirler. Evinde annesi ile birlikte yaşayan görüşmecilerden biri (G17,41,K), ev üstüne evin olmasının zorluğunu belirterek yaşlıların imkanları varsa tek başlarına yaşamalarının daha uygun olduğunu düşünmektedir. Annesinin bakımını üstlenen görüşmecilerden bir diğeri ise (G4,70,K) bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Tabii (yaşlılara) çocukları bakmalı. Bir anne sizi nasıl büyütüyorsa sen de annene babana bakmak mecburiyetindesin. Günahdır, yarın sen de yaşlanacaksın. Aynısı sen de olacaksın. Sen annene babana nasıl davranırsan, çocukların da sana öyle davranırlar.” Bu konuda bir genelleme yapmanın uygun olmadığını düşünen görüşmecilerden biri (G19,23,K) “Her bireyin istekleri farklı olabiliyor. O yüzden kişi bazlı iyileştirmeler yapılabilir diye düşünüyorum. Çünkü yaşlılara sorduğumuzda, yani görüştüğüm yaşlılardan hareketle her birinin farklı istekleri var. Eğer huzurevi olacaksa da bu huzurevi, bir yurt mantığıyla değil onların yaşam alanlarının bozulmayacağı şekilde olmalı diye düşünüyorum” şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Huzurevleri ile İlgili Değerlendirmeler

Görüşmecilerin yarısı, “Sizce huzurevleri Türk kültürüne uygun mudur?” sorusuna huzurevlerinin özünde Türk kültürüne uygun olmadığı cevabını vermişlerdir. Görüşmeciler Türk kültürünün de bir değişim dönüşüm halinde olduğunu (G1,53,E) ve huzurevlerinin günümüzde kültürümüze uygun hale geldiğini (G9,47,K) belirtmişlerdir. Görüşmecilerden biri (G15,43,E); artık kadın erkek herkesin çalıştığını, bir yaşam mücadelesi içinde olduğunu bu nedenle de yaşlılara bakılmadığını belirtmekle birlikte huzurevlerinin, bu noktada kurtarıcı olduğunu ifade etmiştir. Huzurevlerinin Türk kültürüne uygun olmadığını düşünen görüşmecilerden biri (G4,70,K) “*(Yaşlıya) evde bakmak kültürümüze daha uygun. Senin annendir, indirir kaldırırın. Acıktığını susadığını bilirsin. Orada adam doyar mı? Annem mesela; acıksa acıktım diyemez, susasa susadım*” diyerek görüşlerini dile getirmiştir. Huzurevlerinin Türk kültürüne uygun olduğunu düşünen görüşmecilerden biri (G12,47,K), düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: “*Bence tabii ki uygun, önceden değildi ama şimdi uygun. ...Bayanlar çalıştığı için yaşlılara bakılmadığı için uygun. Ama eskiden öyle değildi. Herkes mecbur annesini evinde tutuyordu, mecbur bakıyordu ama şimdi öyle değil.*” Diğer bir görüşmeci (G20,23,K), konu ile ilgili görüşlerini “*Uygun. Sonuçta kurum bakımı, bizim kendi kültürümüzde geliştirdiğimiz Osmanlıdan beri var olan bir sistem zaten*” diyerek ifade etmiştir.

Görüşmecilerin yarısından fazlası, huzurevlerinin yaşlıların bakımı için yeterli olduğunu hatta beş yıldızlı otel gibi (G16,56,K) olduklarını düşündüklerini ifade etmekle birlikte huzurevlerinin niteliklerinin; yöneticiden yöneticiye, personelden personele ve şehre göre (G11,52,E) değişiklik gösterebileceğini eklemiştir. Görüşmecilerden biri (G14,66,E), huzurevleri ile ilgili görüşlerini “*Benim önceden haberlerde falan gördüğüm durum hakikaten korkunçtu. Hortumla dövüyorlardı. Şimdi iyi bakıyorlar ama. Mesela bizim köyde bir huzurevi vardı, yaşlıları türbe ziyaretine bile götürüyorlardı. Daha ne yapsınlar*” diyerek ifade etmiştir. Huzurevi imkanlarının kısıtlı olduğunu düşünen görüşmecilerden biri (G19,23,K) ise daha önce huzurevine gittiğini ve yaşlılar için seçeneklerin çok kısıtlı olduğunu, yaşlıların sadece fiziki ihtiyaçlarının olmadığını, çoğunun birbiriyle anlaşamadığını ve uzmanların yaşlıların arasındaki iletişimi arttırmaya yönelik çalışmalar yapması gerektiğini gözlemlediği vurgulamıştır.

Yapılan görüşmelere göre, katılımcıların %60'ı huzurevinde kalmayı; kimsesizliğin, yalnızlığın bir göstergesi olarak görmektedir. Huzurevinde kalıp da kimsesi olmayanların, orada çok mutlu olduğu ama çocukları, torunları olanların ise orada kalmaktan hoşnutsuzluk duymadıkları da sık tekrarlanan ifadelerdendir. Görüşmecilerden biri (G14,66,E), yukarıda belirtilenlerle doğru orantıda olan görüşlerini *“Televizyondan izlediğim kadarıyla memnun olan da var üzülen de. Mesela bazıları diyor ki, çok rahatım çok iyi bakıyorlar; bazıları da diyor ki, çocuğum gelmedi ağlıyorum. O da var. Ama sahibin yoksa huzurevi çok iyi. Soyulma derdin yok, bir şeyin yok! Ama çocuğun varsa sana bakacak o zaman çok ağır. Çoluğun çocuğun sana sahip çıkacak ama sen de ağzına sahip çıkacaksın”* şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir görüşmeci (G15,43,E) ise görüşmelerdeki genel düşüncenin aksini iddia etmiş ve *“Bence üzülüyorlardır. Mesela ben kendimi yerlerine koyuyorum üzülmem. Mesela bazı şeker reklamları oluyor ya bayramda işte yaşlılar bekliyor. Bence umurlarında bile değil, o sadece reklamda! Ben öyle düşünüyorum yani. Çünkü yaşlandıkça insanlar biraz daha gaddarlaşıyorlar gibi. Çünkü bugün varım, yarın yokum diye düşünüyor. Ben yaşlanınca, kimse gelsin gitsin umurumda olmaz mesela”* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Huzurevi çalışanlarının, yaşlılara karşı tutumlarına yönelik görüşmecilerin ifadeleri ise daha çok önceden tutumlarının kötü olduğu fakat şimdi iyileştiği yönündedir. Bu görüşe sahip olmalarına sebep olarak ise televizyona ve medyaya yansıyan haberleri işaret etmektedirler. Görüşmeciler, çalışanların tutumlarını dışarıda da gözlemlediklerini (G10,37,K) ve çalışanların yaşlıların isteklerine riayet ettiklerini düşündüklerini belirtmektedirler. Görüşmecilerden biri (G9,47,K), gözlemlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Genelde iyidirler bence. Bir tane çıkar çıkarsa da yaşlıları sevmeyen. Mesela komşumuz orada çalışıyor. Yaşlılarla iletişimi çok iyi, seviyor onları. Yolda falan görüyorlar onu; nasıl konuşuyorlar, çok seviyorlar. Sevmeyen bu işi yapmasın zaten. Kurum dışında bile çalışan komşularımız yaşlılarla karşılaşıncaya konuşuyorlar, sohbet ediyorlar.”* Huzurevi çalışanlarının tutumlarıyla ilgili, görüşmecilerin sıklıkla ifade ettikleri durum ise şikâyet ve denetim mekanizmasının günümüzde işlerliğinin artmış olmasını gözlemledikleridir. Görüşmecilerden biri (G6,28,K) *“Kötü olsa bence direkt şikâyet ederler çünkü yaşlılar böyle şeyleri asla affetmiyor”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir. Görüşmeciler, huzurevine personel alımı yapılırken mutlaka adayların

çeşitli testlere tabi tutulmaları gerekliliğini ifade etmişler ve işe alınanlara ise eğitim verilmesinin önemine dikkat çekmişlerdir. Genele bakıldığında çalışanların tutumlarıyla ilgili, görüşmecilerin keskin yargıları olmadığı gözlemlenmiştir. Tutumun kişiden kişiye değişeceğini, çalışanların bir süre sonra yaşlıları iş gibi görececeklerini ve onlardan büyük bir şefkat beklenilmemesi gerektiğini (G1,53,E) ifade etmişlerdir.

Görüşmecilere, huzurevinde kalan yaşlıların diğer yaşlılara göre kısıtlı olup olmadıkları ile ilgili görüşlerine yönelik soru sorulduğunda görüşmecilerin bu soruyu iki farklı açıdan ele aldıkları gözlemlenmiştir. Bunların birincisi, kurum dışına çıkma özgürlüğü ile ilgili; ikincisi ise kurum içindeki kurallar ile ilgilidir. Görüşmeciler, önceden huzurevlerini bir hapisane gibi gördüklerini fakat yakın çevrelerine bir huzurevi açılınca öyle olmadığını gözlemlediklerini (G7,22,K), huzurevi sakinlerine sabah kurumdan çıkarken yahut akşam girerken rast geldiklerini (G2,37,E) belirtmişlerdir. Görüşmeciler, huzurevinde kalan yaşlıların diğerlerine göre daha çok kurala tabi olduklarını düşünseler de bu düzenin, yaşlılar için gerekli olduğunu (G11,52,E) yaşlıların kendileriyle ilgili çoğu şeyi ihmal edebiliyor olduklarını düşündüklerini söylemişlerdir. Görüşmecilerden biri (G5,30,E) *“(Kısıtlı) değiller çünkü tanıdığım bir amca var, kimsesiz bir amca. Şimdi onu huzurevine yerleştirdiler. Hafta sonları çıkıyor geliyor, gayet de iyi. Hayatından memnun, düzenli bir hayatı var”* diyerek gözlemlerini dile getirmiştir. Diğer bir görüşmeci (G9,47,K) *“Daha serbestler bence daha özgürler. Öbürleri evlerinden dışarı çıkamıyorlar. Benim anneannem annemin yanında yaşıyor, hiç evden dışarı çıkmıyor. Çıkmak istese bile götürülen yok. İsteseler götürürler ama götürmüyorlar. Bir parka bile çıkamıyor. Onların fiziki şartları uygun. Asansörleri var, dışarı rahat çıkıyorlar ama evinde kalan yaşlılar bu imkânı bulamıyor çoğu zaman. Onları götürülenler getirenler de yaşlıları arabaya bindirmeyi indirmeyi biliyor, ilmini biliyorlar. Bazen görüyorum, balkondan tek tek çıkarıyorlar yaşlıları. Huzurevinde kalan bir yaşlıyla markette karşılaştım, benim oğlum da var kızım da ama ne gerek var onları rahatsız etmeye, paramı veriyorum rahat ediyorum, üstüm başım yıkıyor tertemiz, yemeğim önüme geliyor”* demiştir.

Görüşmecilerin yarısı, insanın kendi isteği ile baskı olmaksızın huzurevinde yaşamını devam ettirmek istemeyeceği görüşündedir. Onlara göre, yaşlı kendi tercih etse bile bunu zorunluluktan yapmakta, toplumun ya da çocuklarının baskısı kararını etkilemektedir. Görüşmecilerin diğer yarısı ise bir insanın, kendi tercihiyle huzurevinde

yaşamaya karar verebileceğini düşünmekle birlikte toplumdaki genel kanının böyle olmadığını bildiklerini ifade etmişlerdir. Görüşmecilerin huzurevinde kalmaya karar vermeyi; son çare, kimseye muhtaç olmamak için yapılan bir hareket şeklinde tanımladıkları görülmüş ve bunları ifade ederlerken “atılmak, bırakılmak, terk edilmek” gibi ifadeler kullandıkları gözlemlenmiştir. Görüşmecilerden biri (G1,53,E), yaşlılar üzerindeki baskıyı şu şekilde ifade etmiştir: “...*Birilerinin baskısı işte. Git rahat edersin, çocuklarının kahrını çekme falan gibi şeyler. Ama tabii bu hepsi için midir, kendi tercihi olanlar da vardır.*” Bir diğer görüşmeci (G11,52,E) ise tersi yöndeki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “*O, kişiden kişiye göre değişir. Bazıları hesap kitap yapar. Her şeyi vardır adamın der ki örneğin, bir buçuk milyar maaş alıyorum, ev tutsam bir milyar vereceğim, ne yiyeceğim? Oraya belirli bir miktar bağlıyor mesela. Yemeği, her şeyi hazır. Para da kendine kalıyor. Eli ayağı tutan insanlar da bu şekilde hesap yapıyorlar, o yüzden tercih ediyorlar.*”

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu, huzurevlerinin yaşlıların sosyalleşmesinde etkili olduğunu düşünmektedirler. İfadelere bakıldığında bu etkinin üç ayağı olduğu görülmektedir. Görüşmeciler; yaşlıları insanların kurumlarda sürekli ziyarete geldiklerini (G16,56,K), diğerlerinin zamanlarının çoğunu yalnız geçirdiklerini, kurumda yaşlıların kendi akranlarıyla birlikte yaşamalarından dolayı daha çok sohbet imkânı bulabildiklerini ve huzurevlerinde; tiyatro, gezi gibi etkinlik imkanlarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmecilerden biri (G15,43,E), görüşlerini “*Huzurevleri sadece yaşlıların etkinleşebileceği bir yerdir. Burada duyuyoruz, bir sürü aktivite var mesela. Çocuğunun yanında olan bir yaşlı, hiçbir şey yapamaz. Sadece televizyonda haberleri izler, o aktivite olur yani. Eskiden, belki daha kötü bir şey gibiydi. Ama şimdi huzurevi dediğin zaman, benim aklıma spor kompleksi gibi bir şey geliyor*” diyerek ifade etmiştir. Diğer bir görüşmeci (G19,23,K) ise var olan imkanların yetersizliğine yönelik görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “*Belirli ziyaretler oluyor ama belirli ziyaretlerin devamı gelmiyor veya düzenli olmuyor. O kişi, ailesinden biri olarak gördüğü birine alışıyor. Belki üç kere dört kere görüyor ama devamı gelmeyince onlar yine atılmışlık hissini hissediyorlar bence. Yani sosyalleşmeden kasıt birileri onları ziyarete geliyor en fazla veya bir yere etkinliğe götürüyor yaşlılar haftası oluyor vs. veya anneler günlerinde o haftada bir yerlere götürüyorlar. Bunun dışında onların yaşamlarının*

doğal bir evresinde olduklarına dair ne bir eğitim ne bir şey. Yaşlıya, muhtaç gibi bir sevgi gösterisi oluyor. O yüzden de yeterli değil bence.”

Görüşmeciler, huzurevlerinin kurulma amacının çoğunlukla yaşlılara yardım etmek yönünde olduğunu düşünmektedirler. Para kazanma ve yaşlılara yardım etme amacının birlikte olduğunu düşünenler olmakla birlikte görüşmeciler, huzurevlerinin salt kâr amacıyla kurulmadıklarını ifade etmektedirler. Görüşmecilerden biri (G5,30,E), düşüncelerini *“Yardım etmek kesinlikle. Para amaçlı değildir bence çünkü para kazanacak o kadar çok sektör var ki neden huzurevi olsun?”* diyerek açıklamıştır. Bir başka görüşmeci (G9,47,K) ise huzurevlerinin kuruluş amacının hem para kazanmak hem de yardım etmeye yönelik olduğunu *“Kredi çekmek gibi bir şey iki taraf da kazanıyor”* sözleriyle ifade etmiştir.

Huzurevlerine Yönelik Tutumun Oluşmasındaki Etkenler

Görüşmeciler; anne babalarının huzurevinde bakılmasını uygun gören insanların, bu davranışı göstermelerindeki nedenlerle ilgili genel olarak eşler arasındaki anlaşmazlığı ileri sürmüşlerdir. Görüşmecilerden biri (G3,90,K), bu görüşü *“Damatlar der, oğulları neden bakmıyor; gelinler der, kızları neden bakmıyor. En sonunda götürürler koyarlar yaşlıyı huzurevine”* diyerek açıklamıştır. Diğer sebepler arasında ise; geçim sıkıntısı, kuşak çatışması (G6,28,K) ve keyfiyet (G4,70,K) gösterilmiştir. Çoğunlukla erkek evlatların bu eğilimde olduğu, kız evlatların ise genel olarak anne babalarına kendilerinin bakmak istedikleri (G2,37,E) ifade edilmiştir. Annesinin bakımını üstlenen görüşmecilerden biri (G13,64,K), daha önce gösterilen sebepler arasına yaşlıların huysuz tavırlarının da etkili olduğunu eklemiştir. *“İnsan yükü ağır olur”* ifadesini görüşmecilerin sıklıkla kullandıkları gözlemlenmiştir.

Görüşmeciler; huzurevlerine yönelik genellikle olumsuz bir algı olduğunu düşünseler de çevrelerinde, huzurevleriyle ilgili duydukları örneklerin çoğunlukla olumlu örnekler olduklarını belirtmişlerdir. Görüşmeciler, sıklıkla huzurevlerinin önceden kötü olduğunu duyduklarını ama artık, bir şeylerin değişmeye başladığını ve genellikle insanların olumlu örnekler verdiklerini ifade etmişlerdir. Yine de ifadelere bakıldığında; çevrede huzurevleriyle ilgili salt iyi yahut salt kötü düşüncelerin olmadığı, görüşmecilerin kalıp yargı söylemlerden kaçındıkları gözlemlenmiştir. Görüşmecilerden biri (G11,52,E),

huzurevleri ile ilgili algısının önceden olumsuz şimdi olumlu olması ile ilgili sebepleri şu ifadelerle belirtmiştir: *“Eskiden kamera yoktu, görüntü yoktu. Okumuş insanlar yönetmiyordu. Belli başlı kişiler kafalarına göre yönetiyordu ama şimdi herkes birbirinden sorumlu, odasından sorumlu, görevinden sorumlu”* Bir diğer görüşmecinin (G20,23,K) ifadesi ise şöyledir: *“Bu çevrede ilk zamanlar böyle, Allah korusun Allah kimseyi düşürmesin, şeklindeydi. Ama şimdi, vallahi huzurevinden bir oda ayırsak şimdiden, diyen orta yaşlıları duymaya başladık. O yüzden yaşlılardan geri dönüşler de çok iyi. Memnun olduklarını, bakımlarının çok iyi olduğunu, yemeklerinin güzel olduğunu söylüyorlar. Çevre de değişmeye başladı tabii böylelikle. İşte huzurevinin o kadar da korkutucu bir şey olmadığını gördüler. Filmlerdeki abartının aslında gerçekte var olmadığını gördüler. Şu an gayet olumlu bakış huzurevine karşı.”*

Görüşmecilerin çoğu, medyada huzurevleri ile ilgili veya yaşlılarla ilgili çoğunlukla kötü haberlerin bulunduğunu ama insanın olduğu her yerde sorunların olabileceğini, medyanın haber değeri olduğu için (G6,28,K) şiddet içeren haberleri yansıttıklarını fakat istisnaların olabileceğini (G15,43,E), bu suçun tüm huzurevlerine mal edilemeyeceğini ifade etmişlerdir. Görüşmecilerden biri (G16,56,K); yaşlılar için tek başına yaşamanın da sorunlar getirebileceğini, dolandırıcılık olaylarında ilk olarak yaşlıların hedef alındığını dile getirmiştir. Görüşmeciler; huzurevlerinde şiddet olaylarını görünce olumsuz etkilendiklerini, bu haberlerin yayınlanması ile ilgili düzenlemelerin olması gerekliliğini (G19,23,K), haberin öznesi yaşlılar açısından da iyi olacağını dile getirmişlerdir.

Görüşmecilerin bir kısmı, yaşlanınca kendi evlerinde kalmak istediklerini ifade etmişlerdir. Çoğunlukla *“elden ayaktan düşünce”* ifadesini kullanarak o zaman huzurevine yerleşmek istediklerini belirtmişlerdir. Görüşmecilerin dördü, yaşlanınca huzurevinde kalmak istediğini dile getirmiştir. Bir görüşmeci (G1,53,E), huzurevinde kalma dileğini *“Gençlerle aynı dönemi konuşmak farklı, yaşlılarında konuşmak farklı. Diyelim ki 1980'deki bir televizyon dizisini tartışırken onu seyretmeyen bir insanla gülemezsin, (ona) anlatamazsın. Sen 2000'lerden bahsedeceksin ben 70'leri 80'leri anlatacağım. Tabii ki kötülükleri de vardır ama. Bir de şimdi, huzurevleri eskisi gibi değil ya da biz bilmiyorduk. Sabah çıkıp bir işin varsa gidebilirsin, tiyatro vs. aktivitelerinde bulunabilirsin, akşam gelip yatarsın. Daha iyi olacağını düşünüyorum. Şu andaki düşüncem bu. Aile içinde yaşayan yaşlılara gençler, 'sen bilmezsin sus, sen ne*

anlarsın' der ama huzurevinde olsa konuşursun" diyerek ifade etmiştir. Görüşmecilerden biri (G3,90,K), şu an kızıyla yaşadığını ve çocuğunun yanında mutlu olduğunu başka bir yerde yaşamayı düşünmediğini dile getirirken annesinin bakımını üstlenen diğer bir görüşmeci (G4,70,K), yaşlı insanlara çocuklarının bakmalarının daha uygun olduğunu belirtmiştir. Diğer görüşmeciler ise bunu şimdiden kestiremeyeceklerini, zamanın ne göstereceğini bilemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Huzurevinde kalmak istemeyen görüşmecilerden biri (G19,23,K) *"Şu anki şartlarla huzurevinde kalmayı düşünmem. İnternette birkaç huzurevinin fotoğrafını görmüştüm yurt dışında. Kendi evinden daha rahat olan huzurevlerinin fotoğraflarını görünce yani dedim ki neden olmasın? Keşke bizde de böyle olsa da insanlar orada kalmaya can atsalar. Orada kalmak değil de orada yaşamak aslında. Yani misafirlik gibi oluyor kalma deyince. Orası da sonuçta senin evin olabilmeli, evin gibi hissedebilmelisin. Şu anki koşullarda hayır ama daha güzelleri daha insani standartlar olursa ben neden kalmayayım?"*

Görüşmecilerin "Yakınıınızda bir huzurevinin bulunmasının huzurevlerine bakış açınızda bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Önceki düşüncenizle şimdiki arasında bir fark görüyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekildedir. Huzurevlerinin, yakınlarına bir huzurevi açılmadan önce bir çeşit "hapishane" gibi düşünüldüğü ama bu algının şimdi değiştiği görüşmeler süresince sıklıkla ifade edilenler arasındadır. Daha önce hiç huzurevine gitmemiş olan görüşmeciler daha önce huzurevleri, yaşlı bakım merkezleri gibi kurumların kendilerine çok uzak geldiğini fakat şimdi bu anlamda farkındalıklarının arttığını, huzurevlerini normalleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadelerden bazıları şu şekildedir:

(G1,53,E) *"Tabii tabii değişti. Burayı görünce daha olumlu oldu. Daha önce belki bu kadar şey bakmıyordum. Burayı görünce müspet etkilendim."*

(G6,28,K) *"Evet, önceden de aynı düşünüyordum ama yakınıımızda olunca bence daha sahiplenmeye başladık huzurevlerini. Bir de sosyal, özgür olduklarını görünce insan hayret ediyor. Herkes, huzurevi deyince onların orada kapalı kaldıklarını düşünüyor ama aksineymiş. Bir sürü kursa, etkinliğe gitmek için olanakları var. Söylemelerine bakıyor müdürleri, onların ağzından çıkacak bir lafa bakıyor. Huzurevinin şehir içinde olması da çok önemli. Yaşlılar insanlarla etkileşimde olmayı seviyorlar."*

(G10,37,K) *“Buraya yapılıncaya daha çok ilgimizi çekti. Önceden bir şey bilmiyorduk, fark etmiyorduk. Şimdi her şeyden haberimiz oluyor. Nasıl bakılıyorlar ediliyorlar... Hasta bakıcılar yanlarında geziyorlar, bisiklete binenleri vs. görüyorum.”*

(G13,64,K) *“Bir sürü şey öğrendim. Gezmeye götürüyorlarmış, canı daralınca pazara çıkabiliyormuş, gezebiliyormuş. Önceden bilmiyorduk. Orayı hapisane gibi sanıyorduk. Şimdi daha iyi tabii, yemeği hazır... İyi bir şey huzurevlerinin olması.”*

(G14,66,E) *“Ben çok iyi şeyler duydum. Geziyorlarmış, tozuyorlarmış, iyi bakıyorlarmış. Aslında o bizim noksanlığımız gidip bakılması lazım ne yapılıyor diye.”*

TARTIŞMA

İlgili literatüre göre; bireylerin huzurevlerine bakış açısında sosyoekonomik yapı, aile tipi, eğitim düzeyi, medya, kültür gibi pek çok değişkenin etkili olduğu bilinmektedir. İstanbul'un eski yerleşim yerlerinden Sultangazi, 2008 yılında ilçe olarak kurulmuştur. Çarpık kentleşmelerin görüldüğü ilçe, kentsel dönüşüm projesi kapsamında yer almaktadır. Göç alan bir ilçe olması itibarıyla genellikle gelenek ve göreneklerine bağlı, geniş aile yapılanmasına sahip insanların yaşam sürdürdüğü bir yer olarak bilinmektedir. 2014 yılında ilçeye bir huzurevi açılmıştır. Huzurevinin mahalle arasında bulunması ve huzurevi sakinlerinin de vakitlerinin çoğunu ilçede geçirmeleri nedeniyle huzurevi çevresinde yaşayanların ilgisi bu alana yönelmiştir. Mahalle arasına inşa edilen ve toplumla bütünleşmenin mümkün olduğu bir konumda bulunan Sultangazi Huzurevi çevresinde yaşayan insanların huzurevleriyle ilgili bilgilerinin de artmasını sağlamıştır. Daha önce yapılan çalışmalar daha çok bir huzurevini gözlemlene imkânı bulunmayan insanlarla ya da huzurevinde yaşamayı tercih etmiş yaşlılarla yapılmıştır. Bu araştırma ise onlardan farklı şekilde huzurevini ve huzurevi sakinlerini gözlemlene şansı yakalamış, huzurevine yönelik bilgisi gözlem yolu ile artan görüşmeciler ile yapılmıştır. Araştırmanın özgün yanı, huzurevi algısının gözlem yolu ile değişip değişmeyeceğini değerlendirmek, değişim var ise bu değişimin yönünü tespit etmektir.

Yapılan tüm görüşmeler sonucunda; görüşmecilerin yarısının yaşlıların aile ve toplum için tecrübe ve bilgi aktarımı bakımından önemli olduklarını düşündükleri görülmüştür. Görüşmecilerin yarısından fazlasının ise geçmişle günümüz karşılaştırıldığında yaşlılara verilen önemde bir azalma olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumdaki, yaşlılık algısının ve yaşlıların bakım kurumlarına yerleştirilmelerine yönelik algının değerlendirildiği başka bir çalışmada da (Çakmakçioğlu, 2013) örneklem kitlesinin %92'sinin, geçmişte yaşlıların fikrine daha çok önem verildiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Huzurevinde kalan yaşlı bireylerin ve ailelerinin huzurevlerine bakış açılarının değerlendirildiği bir başka çalışmada ise (Irmak, 2017) katılımcıların %77'sinin eskiye kıyasla günümüzde yaşlılara verilen değer azaldığını düşündükleri görülmüştür. Farklı çalışmalarda ulaşılan bulgular bu çalışmada ulaşılan sonucu destekler niteliktedir. Görüşmecilerden biri (G9,47,K); geçmiş dönemlerde insanların yaşlılara bir görev gibi, kurallar öyle gerektirdiği için, üzerinde çok düşünmeden saygı gösterdiklerini ama günümüzde eski saygı azalsa da yaşlılara daha bilinçli bir şekilde davranıldığını ve devlet destekli politikaların yaygınlaştığını ileri sürmüştür. Yine de yaşlıların, günümüzde dezavantajlılar grubunda yer almaları nedeniyle yaşlılığın olumsuz olarak algılandığı görülmüştür. 55-90 yaş grubundaki görüşmecilerin, yaşlılara saygı göstermeyi onların bakımını üstlenmeyi bireylerin üzerine düşen görevler olarak algıladıkları ama diğer yaş gruplarındaki görüşmecilerin bu alanda devletin de üzerine düşen sorumlulukları olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Görüşmecilerin çoğu; yaşlıların sosyal, ekonomik imkanları ve sağlıkları elverdiğince kendi başlarına yaşamaları gerektiğini düşünmektedirler. Yapılan yorumlara bakıldığında, huzurevine yönelik olumlu algılara sahip olan görüşmecilerin dahi huzurevinde yaşamayı son çare olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. İnsanların huzurevlerine yönelik algıları olumlu yönde değişse de Zuckerman vd.ne (1990) göre kişilerin yaşlılık döneminde bireysel alışkanlıklarını sürdürerek tanıdığı ortamlarda yaşamına devam etmeleri her kültürde istenmekte ve kabul görmektedir (Çevik Akyıl vd., 2018). Bu görüşlerden hareketle huzurevlerine yönelik olumsuz ön yargının kırılmasında insanların bakış açılarındaki olumlu değişimin tek başına yeterli olmayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yaşlı bireylerin imkanları dahilinde aileleri ile yaşamlarının onlar açısından uygun olduğu düşünülse de görüşmecilerden bazıları, yaşlıların akranlarıyla bir arada olmaktan hoşnutluk duyacağına altını çizmişlerdir. Bakımı çocuğu tarafından üstlenilen bir görüşmeci (G3,90,K), yaşlıların çocukları ve torunlarıyla daha mutlu bir yaşam süreceğini vurgularken, anne ya da babalarının bakımlarını üstlenen

görüşmecilerin çoğunluğu ise “Ev ev üstüne olmaz”, “İnsan yükü ağır olur” gibi cümlelerle ev içindeki yaşlının da huzursuzluklara neden olabileceğine dikkat çekmektedirler. Diğer bir ifade ile evde bakım almakta olan yaşlılar ile bakıcıları konumunda olan yakınlarının huzurevine bakış açılarının farklılık arz edebildiği, bakıcıların evde bakımın zorluğunu vurguladıkları görülmüştür. Bursack’ın (2015) çalışmasına göre yaşlılar aile bireylerinin bakımlarına yardımda bulunmalarını, onlarla doğrudan iletişimde oldukları bir hayatı istemelerine rağmen bakımlarının aile üyeleri yerine kendi evlerinde profesyonellerce karşılanmasını talep etmektedirler. Yine de görüşmecilerin çoğu, çocukları ve torunları olan bir yaşlı bireyin huzurevinde kalmasının uygun olmadığını düşünmekle birlikte huzurevlerinin daha çok kimsesizlere yönelik kurumlar olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Algı ile ilgili çalışmaların çoğunda yer alan medya etkisinin bu alanda yadsınamayacağı düşünülmektedir. Bu yaygın görüş; genelde medyaya yansıyan huzurevi görüntülerinde, belgesellerde veya reklamlarda daha çok ziyaretçi bekleyen yaşlıların kullanılmasıyla oluşmaktadır. Toplumdaki, ne olursa olsun yaşlıya çocuğu bakar, kalıp yargısının bireylerde oluşturduğu baskı nedeniyle ev içinde huzursuzluk ve geçimsizlik de olsa yaşlılara bakmaya devam edildiğinin örneklerinin görüldüğü ifade edilenler arasındadır.

Tüm görüşmeler göz önünde bulundurulduğunda 65-90 yaş grubundaki görüşmecilerin, huzurevi ile ilgili yöneltilen sorularda daha kesin yargıları bulunurken diğer yaş grubundaki görüşmecilerin kesin ve net ifadeler kullanmaktan kaçındıkları görülmüştür. Görüşmecilerin yarısı, “Sizce huzurevleri Türk kültürüne uygun mudur?” sorusuna özü itibarıyla huzurevlerinin Türk kültürüne uygun olmadığını düşündükleri cevabını vermişlerdir. Benzer şekilde İrmak’ın (2017) huzurevinde kalan yaşlı bireylerin ve ailelerin huzurevlerine bakış açıları ile ilgili çalışmasında çalışmaya katılan yaşlı yakınlarının %44’ünün huzurevlerinin Türk aile geleneğine uygun olmadığını düşündükleri görülmüştür. Kadının, çalışma yaşamına girmesiyle yaşlıya bakımın tam olarak sağlanamayacağı ve durumun yaşlı bireyi yalnızlığa iteceği düşüncesinde olan görüşmeciler, günümüzdeki değişen yapı göz önünde bulundurulduğunda huzurevlerinin bir gereklilik olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerden yola çıkılarak çocuk bakımında olduğu gibi yaşlılara bakımda da bu görevin kadınların üzerine düştüğü ile ilgili görüşün yaygın olduğu görülmüştür. Ekonomik olarak geçimin

zorlaştığını ve kadınların da çalışmasının bir evi geçindirmek için şart olduğunu düşünen görüşmeciler, huzurevlerinin sayılarının arttırılmasına yönelik yorumlarda da bulunmuşlardır. Yaşlı bireylerin; uzun saatler yalnız kalmalarının sağlıkları açısından iyi olmadığı, kendilerine zarar verebilecekleri hatta art niyetli kişiler tarafından dolandırılabilirler de yaygın düşünceler arasındadır. Görüşmeciler arasında bu görüşlerin yaygın olmasına rağmen hala huzurevlerinin son çare olarak düşünülmesinde çevre baskısı akıllara gelmektedir. Huzurevlerinin işlevselliği ve yaşlılar üzerindeki olumlu etkisi yadsınamıyorken huzurevinde yaşamayı seçen yaşlılara ön yargıyla yaklaşılmaya devam edilmektedir. Huzurevinde yaşamayı bir damgalanma olarak gören yaşlılar Luppä ve diğerlerinin (2009) yaptığı çalışmaya göre çevresel konumlarını muhafaza etmek için ve onur kaybına maruz kalmamak (Hoy vd., 2016) için kendi evlerinde kalmayı istemektedirler.

Daha önce bir huzurevini ziyaret eden ve gözlemlerinden hareketle geri bildirimde bulunan görüşmeciler, genel olarak huzurevlerinin yaşlı bireylerin bakımları için yeterli düzeyde olduğunu fakat hizmetlerin daha da iyileştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Huzurevlerinin özünde yaşlı bireyleri koruma amacı taşıyan giriş çıkışların sıkı denetime tabi tutulduğu bir yapıya sahip olmalarının; daha önce hiç huzurevi görmemiş görüşmecilerin, bu konuda kesin ve net düşüncelere sahip olamamalarının nedeni olduğu düşünülmektedir. Görüşmecilerin, daha çok dışarıya yansıyan sosyal ve kültürel etkinlikler çerçevesinde yanıtlar verdiği görülmüştür. Görüşmeciler; huzurevlerinin yaşlıların bakımı için yeterli olup olmadıklarıyla ilgili görüşlerinde, bu durumun huzurevinin bulunduğu yere, yöneticiye, personele göre değişebileceğini vurgulamışlardır. Hong Kong'da 185 yaşlı ile yapılan bir çalışmada, yaşlıların yaşlı bakım merkezlerine yerleşmek ile ilgili algılarında personelin yeterliliğini en önemli kriter olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır (Wu, Tang, Yan, 2004). Bu araştırmaya katılan görüşmeciler Sultangazi Huzurevi'nde çalışan personellerin bir kısmının ilçede ikamet eden kişilerden oluşması nedeniyle onları tanıma fırsatı bulmuşlardır. Görüşmeciler genel olarak personelin yaşlılara karşı tutumlarını olumlu bulduklarını ifade etseler de huzurevi, yaşlı bakım merkezleri gibi kuruluşlara personel alımında daha hassas davranılması gerektiğini söylemişlerdir. Bu görüşlerin belirtilmesinde medyaya yansıyan olumsuz haberlerin daha çok personel kaynaklı oluşu akıllara gelmektedir.

Görüşmecilerin yarısından fazlası, huzurevinde kalmanın kendi çocukları, torunları olan kimseler için üzüntü verici olduğunu belirtmişlerdir. Huzurevinin, yalnızca kimsesizler için mutlu bir yuva olabileceği genel olarak düşünülmele birlikte huzurevlerine yapılan ziyaretlerin, kimsesiz yaşlılar için mutluluk verici bir durum olacakken çocukları olan yaşlılar için ise üzüntü verici olabileceği ve ziyaretlerin onları yaralayabileceği görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Çakmakçioğlu'nun 2013'de yaptığı araştırmada da benzer bir sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Huzurevlerine ziyaretlerde bulunmak ile ilgili görüşmecilerin düşüncelerinin genellikle olumlu yönde olduğu görülmüş ve katılımcılar, en azından özel günlerde insanların yaşlıları yalnız bırakmamaları gerektiğini düşünmektedirler.

Görüşmeciler bir kimsenin yaşamını huzurevinde devam ettirme kararının genellikle zaruri hallerden kaynaklandığını düşünmektedirler. Bir kimsenin sosyal ve ekonomik imkanları yeterli olduğunda huzurevinde kalması için bir sebebinin olmadığı yönündeki yorumların çoğunlukta olduğu görülmüştür. Huzurevlerinin, yaşlıları belirli kurallara tabi tutmaları nedeniyle diğer yaşlılara göre, huzurevinde kalan yaşlıların hayatlarının daha kısıtlı olduğu düşünülse bile görüşmeciler arasında, kuralları olan bir düzenin yaşlılara iyi geleceği görüşü hakimdir. Örneklem grubu tarafından huzurevlerinin, yaşlıların sosyalleşmelerinde önemli bir yeri olduğu ifade edilmiştir. Sosyal medyaya ve haberlere daha çok kültürel etkinliklerin yansması, insanların bu etkinliklerden daha çok haberdar olmalarını sağlamaktadır. Bu nedenlerle görüşmecilerin büyük çoğunluğu, huzurevlerinin sosyal etkinlikler açısından çok zengin olduğunu düşünmektedirler. Her ne kadar yaşlıların, çocukları ve torunlarıyla birlikte olmalarının onlara iyi geleceği düşüncesi toplumda genel kanı olarak yer alsa da sosyalleşme söz konusu olduğunda akranlarla geçirilen vaktin daha değerli olduğu ifade edilmiştir. Görüşmeciler akranlarla birlikte ortak paylaşım alanlarının artmasının yaşlıları olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir. Graham (2019) çalışmasında, Amerika'da evde bakım yardımı alan yaşlıların da büyük çoğunluğunun evden çıkmayıp dairelerinde kalmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Yapılan pek çok çalışmada yaşlıların bakımları sağlandığı sürece kendi evlerinde yaşamalarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşılsa da Coyle ve Dugan'a göre tek başına yaşamak sosyal izolasyon riskini artırmaktadır (Çevik Akyıl vd., 2019).

Örneklem grubunun büyük çoğunluğu, anne babalarının bakımlarının huzurevinde sağlanmasını isteyen kişilerin, bu davranışı genellikle olumsuz birtakım nedenlerle gösterdikleri görüşündedirler. İfade edilen nedenler arasında, eşler arası anlaşmazlık sıklıkla yer almakla birlikte ekonomik güçlük ve yaşlıların geçimsizliği de bulunmaktadır. Görüşmeciler tarafından bir suç ve hor görülmesi gereken bir davranış olarak düşünülen ve genellikle anne babalarını huzurevlerine; “bırakma”, “terk etme”, “atma” gibi sözcüklerle ifade edilen bu durum kabul görmemektedir. Kılıç ve Şelimen’in (2017) İstanbul’daki 7 huzurevinde kalan 360 yaşlı ile yaptıkları araştırmanın sonucuna göre; yaşlıların huzurevinde kalmalarının nedeni olarak, yalnızlık ve aileleri tarafından ihmal edilmeleri gösterilmiştir. Araştırmanın sonucu ile görüşmecilerin düşünceleri arasında paralellik olduğu görülmektedir.

Son olarak yöneltilen “Yakınıızda bir huzurevi bulunmasının huzurevlerine bakış açınızda bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna çalışmaya katılan 20 görüşmecedan 18’i “evet” yanıtını vermiş, yakın çevrelerine bir huzurevi açılmasıyla birlikte huzurevlerine yönelik algılarında olumlu yönde bir değişim olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde İrmak’ın (2017) huzurevinde kalan yaşlı bireylerinin yakınlarının huzurevlerine yönelik algıları ile ilgili çalışmasında ise huzurevleri ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip yaşlı yakınlarının oranının %75 olduğu ve bu %75’lik kesimin huzurevinde bir yakınlarının kalmaya başlamasıyla olumsuz düşüncelerinin olumlu yönde değişmeye başladığını belirttikleri görülmüştür.

Huzurevleriyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında huzurevlerinin genellikle bakım görevleri üzerinden değerlendirildiği görülmektedir. Charles ve Sevak’a (2005) göre yaşlılar tarafından huzurevleri maliyetli ve uzun süreli yaşamak için istenmeyen kurumlar olarak algılanmaktadır bu nedenle devlet, birey ve aile huzurevlerini son çare olarak görmektedir.

SONUÇ

Araştırmanın sonuçlarına göre, görüşmecilerin büyük çoğunluğu yakın çevrelerine bir huzurevi açılmasının huzurevlerine bakış açılarındaki olumlu bir değişime neden olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşmecilerin çoğu, önceden huzurevlerini bir “hapisane” olarak düşündüklerini ama şimdi huzurevi sakinlerini dışarı çıkarken

gördüklerinde bu düşüncelerinin yanlış olduğunu fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Park, pazar, market vb. yerlerde huzurevi sakinleriyle karşılaşanların, onlara huzurevinde yaşam ile ilgili sorular sordukları ve merak ettiklerini öğrendikleri de ifade edilenler arasındadır. Evde bakım almakta olan yaşlılar ile bakıcıları konumunda olan yakınlarının huzurevine bakış açılarının farklılık arz edebildiği, bakıcıların evde bakımın zorlukları üzerinde daha fazla durdukları tespit edilmiştir.

Huzurevlerine yönelik, toplumda olumlu bir algının olması hizmetlerin erişilebilirliğini arttırması ve hizmetlerin niteliklerini geliştirmesi bakımından önemlidir. Huzurevinde yaşamını devam ettirmeye karar verenlerin; ihtiyaç duydukları hizmeti talep etmelerinde toplum tarafından yargılanmayacaklarını, olumsuz algılanmayacaklarını bilmelerinin etkisinin olumlu olacağı öngörülmektedir.

Görüşmecilerin çoğu, artık huzurevlerine yönelik olumlu bir algıya sahip olduklarını söyleseler de kendileri yaşlanınca huzurevinde kalmayı son tercih olarak düşündüklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerden her ne kadar huzurevlerine yönelik bakışın değişmeye başladığı görülse de toplumun genelinin olumsuz algısı ve ön yargısı değişmediği müddetçe huzurevlerinin “son çare” olarak görülmeye devam edeceği ve huzurevleriyle ilgili olumlu düşüncelere sahip olan insanların bile çevrenin tepkisinden çekinecekleri için bakımını üstlendikleri yaşlıların huzurevinde yaşamalarını onaylamakta güçlük çekecekleri düşünülmektedir.

ÖNERİLER

- Huzurevinde yaşamaya dair ön yargıların azaltılması için ilgili kurumlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından makro sosyal hizmet kapsamında tanıtım çalışmaları yapılabilir.
- Huzurevleri şehir merkezinden uzak yerlere değil, aksine toplumla bütünleşmenin mümkün olduğu yerlere konumlandırılabilir.
- Yazılı ve görsel basında huzurevlerine yönelik olumlu haberlerin artırılması için kamuoyu çalışmaları yapılabilir.
- Huzurevlerine yönelik toplumsal güvenin attırılabilmesi için huzurevi, yaşlı bakım merkezi gibi kuruluşlara personel alımının psikolojik test vs. ile daha titiz bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

- Araştırmanın tek bölgede yapılmış olması ve literatürde bir huzurevini gözleme imkânı bulan insanların bakış açılarını değerlendiren başka bir çalışma olmaması nedeniyle doğrudan karşılaştırma yapılamaması araştırmanın sınırlılığıdır. Bu tarz araştırmaların farklı bölgelerde gerçekleştirilmesi, alandaki bilgi eksikliği gidermek açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Artan, T. ve Irmak, H. S. (2017). Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yakınlarının huzurevlerine bakış açılarının değerlendirilmesi. *Journal of Current Researches on Health Sector*, 7(2), 117-132.
- Artan, T. ve Irmak, H. S. (2018). Huzurevindeki yaşlıların huzurevinde yaşlanmaya ilişkin bakış açılarının değerlendirilmesi: İstanbul Bahçelievler, Zeytinburnu ve Sultangazi Huzurevi örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29, 51-70.
- Aydın, O. (2017). Huzurevi ve ev ortamında yaşayan geriatric bireylerin kognitif fonksiyon, denge, yaşam kalitesi, depresyon ve günlük yaşam aktivitelerinin değerlendirilmesi. *Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Bahar, G., Bahar, A. ve Savaş, H. A. (2009). Yaşlılık ve yaşlılara sunulan sosyal hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 85-98.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Biggs, S., Carstensen, L., Hogan, P. (2012). Social capital, lifelong learning and social innovation. Global population ageing: Peril or promise? World Economic Forum, 39-41.
- Buffel, T., Verté, D., De Donder, L., De Witte, N., Dury, S., Balci, A. (Ed.), ... Yay, T. (Ed.) (2009). The social environment as potential expression of human agency: A gerontological perspective. In Readings in Social Sciences Research Society (pp. 423-438). Izmir, Turkey: Social Sciences Research Society.

Bursack, C. B., (2015). Facing reality: Caregiving has changed your life. *Aging Care*. Erişim Tarihi: 09.12.2019, <https://www.agingcare.com/articles/the-sacrifices-of-caregiving-139977.htm>

Carlton-LaNey, I., (1997). İçinde M. Reisch ve E. Gambrell (Ed.) *Social workers as advocates for elders. Social Work in The 21st Century*. California: Pine Forge Press: 285-294.

Charles, K. K. ve Sevak, P. (2005). Can family caregiving substitute for nursing home care? *Journal of Health Economics*, 24(6), 1174- 1190.

Çakmakçioğlu, G. (2013). Yaşlıların bakım kurumlarına yerleştirilmesinde toplumun tutum ve algılarının araştırılması: Eskişehir örneği. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Yalova.

Çevik Akyıl, R., Adıbelli, D., Erdem, N., Kırağ, N., Aktaş, B. Ve Karadakovan, A., (2018). Huzurevinde ve evde kalan yaşlılarda yalnızlık ve algılanan sosyal destek ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(1), 33-41.

Daniels, N. (2012). Ageing and intergenerational equity. Global population ageing: Peril or promise? World Economic Forum.

Dhar H. L., (2001). Gender, aging, health and society. *The Journal of the Association of Physicians of India*, 49, 1012-1020.

Ergün, Ö. G., Bozdemir, N., Uğuz, Ş., Güzel, R., Burgut, R., Saatçi, E. Ve Akpınar, E. (2003). Adana Huzurevi'nde yaşayan yaşlılar ile aile hekimliği polikliniğine başvuran yaşlıların medikososyal özelliklerinin değerlendirilmesi. *Geriatri*, 6 (3), 89-94.

Fukuyama, F., (1999). *The great disruption: Human nature and the reconstitution of social order*. Free Press: New York.

Georgakopoulou, A., Charalambidou, A. (2011). İçinde G. Andersen ve K. Aijmer (Ed.) *Doing age and ageing: Language, discourse and social interaction*. Germany: Pragmatics of Society, De Gruyter Mouton; 31-51.

Graham, J., (2019). For older people who stay in their homes, help is needed but often is inadequate. *The Washington Post*. Erişim Tarihi: 09.12.2019.

https://www.washingtonpost.com/national/health-science/for-older-people-who-stay-in-their-homes-help-is-needed-but-often-is-inadequate/2019/02/22/591ed0de-3540-11e9-854a-7a14d7fec96a_story.html

- Hoy, B., Lillesto, B., Slettebo, A., Saeteren, B., Heggstad, A. K. T., Caspari, S., Aasgaard, T., Lohne, V., Rehnsfeldt, A., Raholm, M. B., Lindwall, L. ve Naden, D. (2016). Maintaining dignity in vulnerability: A qualitative study of the residents' perspective on dignity in nursing homes. *International Journal of Nursing Studies*, 60, 1-22.
- Irmak, H. S. (2017). Huzurevinde kalan yaşlı bireylerin ve ailelerinin huzurevlerine bakış açılarının değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Kalaycı, I. ve Özkul, M. (2018). Modernleşme sürecinin toplumsal mağdurları olarak yaşlılar: Türkiye'de yaşlı istismarı ve ihmali. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 92-119.
- Kaya, F. (2017). Türkiye'de yaşlı nüfus ve huzurevleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 61, 423-440.
- Kılıç, Ü., Şelimen, D. (2017). Yaşlıları huzurevi yaşamını seçmeye zorlayan nedenlerin belirlenmesi. *G.O.P. Taksim E. A. H. Jaren*, 3(2), 73-82.
- Luppa, M., Luck, T., Weyerer, S., König, H. H., Brahler, H. ve Riedel-Heller, S. G. (2009). Prediction of institutionalization in the elderly. A systematic review. *Age and Ageing*, 39, 31-38.
- Milner, C., Norman, K. V., Milner, J. (2012). *The medias portrayal of ageing. Global Population Ageing: Peril or Promise?* World Economic Forum, 25-28.
- Olshansky, S. J., Beard, J., Börsch-Supan, A. (2012). The longevity dividend: Health as an investment. *Global population ageing: Peril or promise* World Economic Forum, 57-60.
- Peace, S., Dittman-Kohli, F., Westerhof, G. J., Bond, J. (2007). *The ageing world. London: Ageing in Society European Perspectives on Gerontology*. California: Sage Publications.

- Ribbe, M. W., Ljunggren, G., Steel, K., Topinkova, E., Hawes, J., Ikegami, N., Henrard, J. Ve Jonnson, P. V., (1997). Nursing homes in 10 nations: A comparison between countries and settings. *Age and Ageing*, 26(S2), 3-12.
- Soosova, M. (2016). Determinants of quality of life in the elderly. *Central European Journal of Nursing and Midwifery*, 7(3), 484-493.
- Şahin, H., Erkal, S. Ve Demirel, B. (2017). Yazılı basında aile içi şiddet mağduru yaşlılar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 635-640.
- TÜİK, İstatistiklerle Yaşlılar, 2017. 25 Ekim 2018 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27595> adresinden alınmıştır.
- UN. (2017), United Nations, World Population Ageing 2017 Report, 12 Mayıs 2019 tarihinde https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2017_Highlights.pdf adresinden alınmıştır.
- Ünalın, D., Soyuer, F. ve Elmalı, F. (2012). Geriatri merkezinde çalışanların yaşlı tutumunun değerlendirilmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*, 2(3), 115-120.
- Walton, C. G., Shultz, C. M., Beck, C. M., Walls, R. C. (1991). Psychological correlates of loneliness in the older adult. *Arch Psychiatr Nurs*, 5(3), 165-170.
- Wu, A. M. S., Tang, C. S. ve Yan, E. C. (2004). Psychosocial factors associated with acceptance of old age home placement: A study of elderly Chinese in Hong Kong. *Journal of Applied Gerontology*, 23(4), 487-504.
- Yeşil, Y. Ve Cengiz, M. Ç. (2018). Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın yaşlılara yönelik yaptığı faaliyetleri incelenmesi. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 4(3), 21-34.
- Yıldız, M. (2018). Lise öğrencilerinde yaşlı ve huzurevi algısı: İstanbul örneği, *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.